

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

381.6

Hely

Idő

"1915"

Személy

Helyszám

Szerző: .....

Cím: *Az élelmiszeruzsora fővárosa.*Forrás: *Népszava*

Bp.

(Hely)

1915 V. 8.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Az élelmiszeruzsora fővárosa.

***

A pénzügyi bizottság a drágaságról. — Még mindig csak tanácskoznak. A főkapitány rendelete. — Tűzvesztések az élelmiszerüzletről.

Budapest népe nyög az uszora terhe alatt, nyomorog, kinlódik a vályogkenyérrel: és az illetékes hatóságok még mindig nem lépnek a cselekvés terére. Még mindig csak tanácskoznak, okoskodnak és kétes értékű rendeleteket bocsátanak ki.

Hétfőn a pénzügyi bizottság tartott ülést és ott megint hosszú vita folyt az uszoráról. Alább bő tudósítást hozunk a vitáról. Az olvasó bizonyára azt fogja mondani: a vita érdekes volt, de *nekem most már nem érdekes vita kell, hanem elegendő élelmiszer tűrhető árban.* Feleki bizottsági tag ur okos ember, derék ember, mások is azok: de miért türték ezek az urak, hogy — nagyrészt a város hibájából is — idáig fejlődjenek a dolgok? miért nem fogták már régen nyakon a városi adminisztrációt? miért viseltetnek még ma is *bizalommal* a közéletkezés terén tehetetlennek bizonyult városi kormányzat iránt?

A főkapitány az uszorások ellen erélyes rendeletet adott ki. Már régen kellett volna. És ami a fő: végre is kell hajtani állandóan, szigorúan, nemesak pár napig, amíg a közönség nagy fölháborodása kissé le nem csil-

lapodik. De ki és miképpen fog föllépni a nagy uszora ellen, az uszora forrásai ellen? Állítólag már csökkentek is az árak: a zöldborsó, a saláta, a paraj olcsóbb, mint a múlt napokban volt. A kifejtett cukorborsó kilója — állítólag — 1 korona, a paraj 60 fillér. Ha ez igaz is: inkább csak a jobbmóduak örülhetnek neki, mert a munkás család ilyen árat sem fizethet könnyű fözelékért.

Itt számolunk be a drágaság dolgában fölmerült fontosabb napi eseményekről. A kérdéssel egyébiránt vezércikkünkben is foglalkozunk.

I. A pénzügyi bizottság tanácskozik.

A pénzügyi bizottság hétfőn ülést tartott dr. Bódy Tivadar alpolgármester elnöklete alatt. Napirend előtt dr. Feleki Béla fölszólt a közéletkezés kérdésében.

„Vétkes mulasztás.”

Dr. Feleki Béla mindenekelőtt visszapillant arra, hogy mit tettek a főváros bizottságai, mit tett a tanács, az ügyosztály és a kormány a közéletkezés kérdésében.

A gabona kérdésében szemére vetették a kormánynak annak idején, hogy a gabona-összeírással vétkes mulasztást követett el, majd később a marhaállomány összeírásakor is. Ez utóbbi kérdésben teljesen tájékoztatla-

nok vagyunk, nem tudjuk, hogy a mai borzalmas husárok jogosultak-e és hogy valóban nincs-e marha az országban.

A dolog megoldása az lett volna, hogy a kormánynak meg kellett volna tartania azt az ígérését, hogy megszerzi a fővárosnak azt a 300.000 métermázsa búzát, amelynek megszerzését megígérte, de amit azután *szómagyarazattal intézett el.* A főváros jókor bebizonyította, hogy a kormány a városokkal és különösen Budapesttel a legmostohább módon bánt el. Mi rossz kukoricakenyeret eszünk. A heti 200 gramos lisztadag egészséges gyomornak nem elég.

„A közigazgatás csődje.”

Feleki: Más időben talán elég volna ennyi... (Fölkiáltások: Soha, soha!) Hat kilogramm gabonában szabták meg a fejenkénti fogyasztást, pedig a vidéken 14 kilogramm jut egy-egy emberre. Nekünk nézni kell, hogy a vidékről följönnek kofák és itt ropigtatják az orrunk alatt az illatos fehér búzakenyeret, amely — amint ők mondják — nem urnak való. Ez nem más, mint a *közigazgatás teljes csődje.* Hol van az erős kéz, amely rögtön meggyöngül, mihelyt *agrárérdekekről van szó?* Kiskunhalason a szolgabíró nem türi, hogy 2.80 koronás husárral uszoráskodjanak, nálunk pedig 6 korona az ára.

A fözeléket öt-hatszorosan áron kapjuk. Mi az oka ennek az uszorának? Hiszen ennek könnyen határt szabhattak volna, ha limitálják a zöldség árát az egész országban. Budapest szívesen megfizetett 30—40%-kal magasabb árat is ennél, de nem tiz-tizenkétszeresét. Ezt tette volna és tegye a kormány és ne engedje ki-uzsorázni a közönséget.

„Menjenek a miniszteremok
palota elé!...”

Most, hogy baj van, bűnbakot keresnek. Mi plakátokon fogjuk közölni, hogy megtettük kötelességünket minden időben. *Menjenek a miniszterelnöki palota elé és ott követelje a közönség az élelmiszeruzsora letörését.*

Mi tudtuk és most is tudjuk kötelességünket és ez az, hogy a legnagyobb eréllyel szálljunk szembe a kormány nemtörődőségével és mondjuk a legilletékesebb helyen, a kormány szemébe, hogy ő mulasztotta el kötelességét. Az ő kötelessége lenne a marha- és gabonaállomány igazságos rekvirálása és az árak limitálása.

Ezután kéri a fővárost, hogy tegye meg azt, amit már megkezdett, hogy a főzélekedését, habár ráfizetés árán is, vásárolja össze és juttassa el a közönséghez, mert mit egyék a szegény ember?

Fölvilágosítást kér a főváros mithikus disznóiról, amelyeket annyiszor emlegettek és amelyek, ha megvannak, tessék a piacra vinni.

A fővárost a kormány a vidék javára cserbenhagyta. Ezt meg kell mondani, ezt hangoztatni kell. Mi tulságosan finomak voltunk és

tulságig koncedáltuk azt, hogy a kormány jóakarattal van a fővárossal szemben. *A mi türelmünk is elfogyott, a közönségé is és a jóakarát még mindig nem jött el.*

Hol volt a polgármester?

Pető Sándor: A polgármester egyetlen egyszer sem vett részt a bizottságok élelmezési vitáiban. Minden hatalom, kezdeményezés és jog az övé, tehát ő felelős mindenért.

Nagy baj, hogy a *polgármester nem foglalkozott kötelességszerűen az élelmezés kérdésével.* Minden cikkre vonatkozólag maximális árat kell megállapítani. Végre kell hajtani a kivételes törvényből folyó rendőri szabályokat. A fogyasztók sztrájkja volna helyénvaló.

A vámoknál ellenőrizni kellene a közvetítő ügynököket, akik a vidékről beérkező árukat összevásárolják. Kérde, igaz-e, hogy a bécsi Grossschlächtereit veszi meg a főváros sertéseit? A városi bódék éppen olyan drágák, mint az üzletek.

Egy kormánypárti oszlop.

Darvay Fülöp: A közlélemezés kérdését a kormánnyal egyetértésben lehet csak megoldani. A kormány máris tárgyal a várossal. *A huskérésben helyezkedjünk az abstinencia álláspontjára.* A piaci visszaéléseket ott a helyszínen meg kell torolni. Végül fölteszi a kérdést, hogy van-e a polgármesternek tudomása arról, hogy miféle intézkedések történnék az élelmiszer-rendészet terén is.

Igaz-e az, hogy a főváros a kormánnyal tárgyal és megállapodott a főbb élelmezési kérdésekben?

A segítés módjai.

Dr. Bódy Tivadar elnök a kérdésre a következőket válaszolta:

A belügyminiszter fölhevására tegnap délután hosszas és beható tárgyalást folytattunk a miniszterrel a drágaság enyhítése dolgában. Ezekről a tárgyalásokról jelentheti, hogy nagy részben *eredménytelj jártak* és az a reménye, hogy a főbb bajokon rövidesen segítve lesz.

A lisztügyben a miniszter megígérte, hogy a kenyérliszt- és főzöliszt-adagokat fölemelik és lehetőleg keveretlenül, vagy igen kis mértékben keverve adnak főzölisztet.

A huskérésben a kormány rendeletet ad ki, amely korlátozza a husfogyasztást, megállapítja hushagyó napokat és az árakat szabályozza.

Az összes élelmicikk-árakat maximálni fogják. Alakítottak egy szakbizottságot, amely minden cikk árát hétről-hétre újra megállapítja, ezeket az árakat nyilvánosságra hozzák és a visszaéléseket szigorúan üldözni fogják.

Azonkívül a belügyminiszter megígérte, hogy *a visszaélések üldözésére* olyan rendeletet adnak ki, amelyek az eljárást soron kívül lehetővé teszik és meggyorsítják.

Bejelenti továbbá, hogy a főváros *a husellátás* megkönnyítésére maga fog a husvágással megpróbálkozni és amennyire lehet, a közönséget olesó hussal ellátni.

Nem kell a kevert liszt!

Dr. Glücksthal Samu kijelentette, hogy amikor a tizes bizottság létesítését a közgyűlésen indítványozta, nem vezette őt semmiféle bizalmatlanság sem a pénzügyi, sem az élelmezési bizottsággal szemben. A gabonára vonatkozólag lehetetlenség az olyan megoldás, amely a keverés bármely formáját és bármilyen százalékát állapítja meg. Magyarországon 50—60 millió métermázsza buzatermés várható, rozssal együtt még sokkal több. A főváros összes lakossága tiszta lisztet egy év alatt nem fogyaszthat többet egy millió métermázsánál. Ezért *nem szabad annak megtörténnie, hogy a főváros lakossága kevert lisztből készült kenyeret egyék.* Rámutatott ezután még arra, hogy a gabonának mostani maximális ára már nem indokolt. Meg kell vizsgálni azt is, vajjon indokolt-e az, hogy az élőállat ára 70 koronáról 340 koronára szökött. A főváros közönségének egyébként megvan a módja, hogy e kérdésekbe intézményesen beleszóljon.

A kormány a hibás.

Dr. Vázsonyi Vilmos: Az új tizes bizottság kiküldését csak úgy helyesli és annak munkájában csak úgy vesz részt, ha a bizottság nemcsak tanácskozni fog, hanem határozatait végre is fogják hajtani.

Már sokszor kifejtette, hogy mennyiben terheli felelősség a kormányt a mulasztásokért és mi a mentsége; *a kormány nem bírt kellő előre látással*, nem számított rá a háboru első hónapjaiban, hogy az mennyi ideig fog tarthatni; kényelmes álláspontra helyezkedett. A rossz természet folytán a „Laissez pair, laissez passé”... elv alkalmazásával mintegy vigaszversenyt akartak rendezni a magyar gazdatársadalom javára, hogy azt a rossz természet rekompenzálják. Egyoldaluan a gazdaközönség érdekeit tartva szem előtt, csak bajt okoztak.

A főváros érdeme az a rendelet, amely a közigazgatási bizottság üléséről származott és amelynek értelmében *pénzügyöröket alkalmaznak az elrejtett gabonamennyiségek elkobzására.* Az eredmény az volt, hogy a pénzügyörök *nagymennyiségű ... elrejtett gabonát tártak föl*, amiket a rekvirálás alkalmával elrejtettek. Ez is jele, hogy Magyarországon *alapjában véve nincs gabona- és liszthiány*, hanem azt mutatja, hogy a készletek fölvétele, a szétosztás, az arányosítás nem történt meg, részben — elismeri — közlekedési nehézségek miatt, részben a közigazgatási közegek lanyha eljárása miatt.

„Eddigi koplalásunk jutalmául...”

Ismétli: a kenyér- és főzöliszt kérdéseiben a legintranzigensebb. E téren nem hajlandó bele-menni abba a kompromisszumba, amelyet az alpolgármester ur terjesztett elő. *Az egész országban Budapesten volt a legrosszabb kenyér*, az ország többi részében mind e bajok csupán enyhébb formában jelentkeztek. Számos vidéken bőven volt fehér kenyér, volt főzöliszt. Joggal elvárhatja, hogy addig is, míg az új aratásból nem kaphatunk kellő gabona- és lisztmennyiséget, legalább *eddig koplalásunk jutalmául Budapestre fogják fölhozni az elrejtett és elkobzott ... métermázsza gabonát ...* E gabonamennyiségnek fölhozatala jelentékenyen lendítene a főváros élelmezési viszonyain. A kormány nemtörődőségével szemben, amelyet Budapest irányában tanúsított, odaállítja a német kormány *gondosságát* a német városokkal szemben. Németországban a városok nem a maguk erejéből látták el magukat gabonával és a főélelmicikkkel. Németországban a gabona ügyét a nagy állami gabonabank intézi, amely a szükséges mennyiségeket beszerzi és szétosztja.

A beszerzés és szétosztás központilag történik. Berlin például óriási mennyiségben előre beszerzett füstölt húst, burgonyát több millió márka értékben és *a német kormány 50 millió márkát garantált Berlinnek*, ha a várost az élelmicikk beszerzése folytán veszteség érne. A magyar főváros *annyira nélkülözöte a kormány gondoskodását*, hogy kölcsöneit is kénytelen volt meghosszabbítani, mert az élelmi-

cikkek beszerzéséhez volt szüksége penzre. A váltók kicserélésénél Budapest nem birt belyegmentességet kapni, hasonlóké nem kapta meg segélyakcióinál a portómentességet, pedig ilyen rendkívüli időkben nagyobb jószívűségre és liberalitásra van szükség.

Végül foglalkozott azzal, hogy az országos maximális ármegállapítás mellett szükség van rá, hogy megadassék a fővárosnak a helyi ármegállapítási és helyi rekvirálási jog is. A szabadforgalomnak jelenleg nincs helye. A maximálisnak nemcsak az árusítókra kell kiterjednie, hanem a termelőkre is. A vásárcsarnokokból ki kell pusztítani, el kell távolítani azokat az árusítókat és termelőket, akik a nehéz időkben uzsoráskodnak. Sürgeti a jég maximális árának megállapítását. Sürgeti továbbá a szezoncikkek fölhozatalának szervezését.

Folkusházy mosakodik.

Több főlsházaló után végre Folkusházy tanácsnok reflektált az elhangzott bírálatokra. Mindenekelőtt újra kijelentette, hogy a főváros mindjárt a háború megindulásakor szóval és írásban több fölterjesztést intézett a kormányhoz, amelyben az élelmezéssel kapcsolatos kérdések rendezését kérte. Ezek bármikor bebizonyítható tények és ha szükség van rá, ezeket a dolgokat nyilvánosságra is lehet hozni. Petőnek válaszolva, kijelenti, hogy a fővárosnak egyeilen sertése sem került Bécsbe, hanem azt kizárólag a fővárosi piac részére tartják fenn.

Beszélt azután az alakítandó tizes bizottság működéséről és nyomatékosan hangoztatta, hogy a bizottságnak ki kell vennie a munkából a részét és hosszas tárgyalások helyett gyors elhatározással cselekednie kell, mert hiszen a közlelmezés terén a konjunkturák napról-napra, sőt azt lehetne mondani óráról-órára változnak s itt gyors cselekvéssel lehet csak segíteni. A főváros a közlelmezés kérdéseiben mindig a radikális álláspontot képviselte és a kormány bizonyára felelni fog tudni azért, hogy miért kellett egyes kérdésekben neki másképen cselekednie, mint ahogy azt a főváros kívánta. Petőnek válaszolva, még kijelenti azt is, hogy a polgármester a közlelmezés kérdésének minden fázisáról értesítve volt, annak intézésében részt vett és sok esetben tárgyalt a minisztériumokkal, hogy az ő személyes súlyával segítse a főváros által kívánt kérdések kerestülvitelét. Végeredményben az a meggyőződése, hogy a fölhozatalnak megfelelő emelése fogja a megfelelő ármérséklést eredményezni.

A bizottság a tanácsos bejelentéseit tudomásul vette, mire az ül s véget ért.

II. A fővárosi piac a kisuzsorások ellen.

A budapesti államrendőrség főkapitánya rendeletet adott ki az élelmiszeruzsorások ellen. A rendelet így szól:

Mind sürűbben hangzanak a panaszok a nagyközönség sorából, hogy a budapesti piacokon és élelmiszerárúsitó helyeken a drágaság immár elviselhetetlenné és tűrhetelelenné kezd válni. A vásárlóközönség elkeseredése nöttönő és más helyeken már a közrend és közcsend megzavarását is előidézte. A főváros nagyközönségének olcsó, kellő mennyiségű és egészséges élelemmel való ellátása nem a rendőrségnek képezi föladatát, de az élelmiszeruzsorának, üzérkedésnek és az élelmiszerekkel való kereskedelem terén tapasztalt visszaéléseknek megakadályozása és szigorú megtorlása és a mesterséges árdrágítás megakadályozása a rendőrség kötelessége. A háborús viszonyok következtében egyes élelmiszerek és szükségleti cikkeknek (mint például a húsoknak, zsirnak, tojásnak) ár-emelkedése többé-kevésbé érthető vagy legálább is indokolható. Amde nagyon sok elsőrendű élelmicikk, mint teszem azt, a zöldségfélék, friss hüvelyesek, baromfi, stb. árának óriás és aránytalan emelkedése nagyrészt nem tulajdonítható másnak, mint a köz rovására eső üzérkedésnek, a főváros mai helyzetét kihasználó önző haszonlesésnek és egyes termelők és élelmiszerárúsitók visszaélésének.

Tény az, hogy a fővárost áruikkal fölkereső termelők és árúsitók nagyon gyakran teljesen indokolatlanul kérnek árujukért aránytalan magas árakat és mesterségesen fölcsigázott árakkal a fővárosban uralkodó drágaságnak okozóivá és előidézőivé válnak. Már több ízben rendeltem el a budapesti és államrendőrség hatósági területén fekvő összes piacok és élelmiszerárúsitó helyek gyakori és szigorú ellenőrzését az összes kerületi kapitányságok kötelességévé tettem. Ugyancsak közlöm a fő- és székváros tanácsának határozatát, amelyben az élelmiszerekkel üzött mindennemű visszaélések megakadályozására a fővárosi közegek részéről való együttműködés leghatékonyabb támogatását helyezte kilátásba és biztosította.

Újból tehát és a legnyomatékosabban elrendelem, hogy az összes kerületi kapitányságok tisztviselői az élelmiszerpiacokat, vásárcsarnokokat és egyéb elárúsitóhelyeket minél gyakrabban, már a kora reggeli órákban, különösen hetivásárak napjain, a legszigorúbban és a legteljesebb mértékben ellenőrizzék. A tapasztalt visszaéléseket gátolják meg, a kihágást elkövetőkkel szemben pedig a törvény és a rendőrség teljes szigorúval járjanak el. Boda Dezső főkapitány s. k.

III. Uzsorások a pellengéren.

A rendőrség legutóbb a következő élelmiszeruzsorásokat ítélte el:

Singer Jakab Margit-körút 73. szám alatt lakó kereskedőt azért, mert folyó évi január havában a liszt maximális árát megállapító rendeletét olyan módon játszotta ki, hogy minden kiló lisztéhez a vevővel egy értéktelen képes levelezőlapot is megvétellett nyolc-tíz fillér árban, a II. kerületi kapitányság 15 napi elzárásra és háromszáz korona pénzbüntetésre ítélte. Főlebbezése folytán a főkapitányság rendőri büntetőosztálya büntetését öt napi el-

zárásra és 150 korona pénzbüntetésre szabta le, míg a harmadik foku bíróság az elzárást mellőzve, jogerősen összesen 200 korona pénzbüntetést szabott ki. (Hol van itt a „teljes szigor?” N-a.)

Domot Ignác Vaspályá-utca 11. szám alatt lakó élelmiszerárúsitó és Rosenberg József,

Gyömrői-ut 21. szám alatt lakó pékmester a kenyéret március hó elején a maximális áránál drágábban árusította, miért őket a X. kerületi kapitányság 40-40 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős. (Hol van itt a „teljes szigor?” N-a.)

Özvegy Rhédei Lajosné és Pelcz Lipót kereskedőket, mert február havában a nullás liszt kilóját 1 koronáért és 1 korona 8 fillérért árusították, a IV. kerületi kapitányság 100-100 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős. (Hol van itt a „teljes szigor?” N-a.)

Nagy Jenő Józsefné élelmiszerárúsitót ugyan csak a VI. kerületi kapitányság a kenyérnek maximális áron fölül való forgalomba hozatala miatt 40 korona pénzbüntetésre ítélte. Ez az ítélet is jogerős. (Hol van itt a „teljes szigor?” N-a.)

Selypt Károly Raktár-utca 28. szám alatt lakó fűszerkereskedő február havában 56 fillér helyett 80 fillérért árusította a lisztet és a magas ár mellett még a kimerésnél is megkárosította a vevőt. Ezért a III. kerületi kapitányság öt napi elzárásra és 125 korona pénzbüntetésre ítélte. A főkapitányság rendőri büntetőosztálya az elzárást két napra szállította le, a pénzbüntetést azonban helybenhagyta. A főlebbezés folytán a belügyminisztérium rendőri büntetőosztálya a II. foku ítéletet indokánál fogva helybenhagyta.

... Még egyszer kérdezzük: hol van itt a „teljes szigor?” Enyhe büntetés az I. foku és azt többnyire leszállítják.

És hol van az erély és gyorsaság? Januárban, februárban és márciusban elkövetett gazságokért csak júniusban következik be a jogerős büntetés. Hát nem inkább buzdítás az ilyen eljárás? ...